

Projectplan

Woningbouw Dalmeden

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief »

Opdrachtgever:

Gemeente Hengelo
T.a.v. de heer S. Landman
Burg. van der Dussenplein 1
7551 EB Hengelo Ov

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer:	202822
Datum:	3-1-2023
Projectleider:	M. Hoofd
Opgesteld:	M. Hoofd
Gecontroleerd:	G. Lubbers
Status:	Definitief
Versie:	1

© 2022 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Algemene informatie	5
1.1	Inleiding project.....	5
1.2	NAW-gegevens	5
1.3	Periode ontheffing.....	5
2	Huidige situatie	8
3	Ecologisch inventarisatie.....	9
3.1	Steenuil	9
3.1.1	Methode	9
3.1.2	Resultaten	9
3.2	Leefgebiedenbenadering egel, bunzing, hermelijn en wezel	10
3.2.1	Methode	10
3.2.2	Resultaten; leefgebiedenbenadering fase 1 t/m 3	11
3.3	Actualiteit inventarisatiegegevens	15
3.4	Locatie inventarisatie	15
4	Werkzaamheden en planning	16
4.1	Werkzaamheden, werkwijze en planning.....	16
4.2	Eindbeeld	16
4.2.1	Meander Noord	16
4.2.2	Kamers	16
5	Effecten werkzaamheden	19
5.1	Steenuil.....	19
5.2	Egel, bunzing, hermelijn en wezel	19
6	Verbodsbepalingen	20
6.1	Vogelrichtlijn: steenuil.....	20
6.2	‘Andere soorten’: egel, bunzing, hermelijn en wezel	20
7	Doel en belang	21
7.1	Doel van de ontwikkeling	21
7.2	Belang	21
7.3	Onderbouwing belangen	21
7.3.1	Vogelrichtlijn (steenuil).....	21
7.3.2	‘Andere soorten’ (egel, bunzing, hermelijn en wezel)	22
8	Alternatieven	23
8.1	Alternatieve locatie	23

8.2	Alternatieve inrichting.....	23
8.3	Alternatieve werkwijze	23
8.4	Alternatieve planning	23
9	Staat van instandhouding	24
9.1	Staat van instandhouding	24
9.1.1	Steenuil	24
9.1.2	Egel	24
9.1.3	Bunzing	24
9.1.4	Hermelijn	25
9.1.5	Wezel	25
9.2	Afbreuk staat van instandhouding	25
9.2.1	Steenuil	25
9.2.2	Egel, bunzing, hermelijn en wezel	26
10	Maatregelen	27
10.1	Voorafgaand aan de werkzaamheden	27
10.1.1	Planning werkzaamheden.....	27
10.1.2	Tijdelijke voorzieningen	27
10.1.3	Permanente voorzieningen.....	27
10.1.4	Opstellen ecologische werkprotocol	28
10.2	Tijdens de werkzaamheden.....	28
10.2.1	Kwetsbare periode beschermde soorten	28
10.2.2	Ecologische begeleiding en logboek	29
10.2.3	Ongeschikt maken van verblijfplaatsen.....	29
10.3	Monitoring.....	30
	Literatuur	31

1 Algemene informatie

1.1 Inleiding project

De gemeente Hengelo is voornemens om aan de noordkant van de stad (regio Dalmeden) woningen te realiseren op gronden die momenteel in agrarisch gebruik zijn. Het betreft het gebied “Meander Noord” en het gebied “Kamers”. Het gebied “Kamers” bestaat uit twee deelgebieden. Afbeelding 1 toont het gehele plangebied, Afbeelding 2 toont deelgebied “Meander Noord” en Afbeelding 3 toont deelgebied “Kamers”.

In verband met deze plannen zijn twee QuickScans (Eelerwoude, 2021 en 2022a) en een nader onderzoek (Eelerwoude, 2022b) uitgevoerd. Uit de QuickScans kwam naar voren dat voor beide deelgebieden een leefgebiedenbenadering uitgevoerd moet worden voor egel, bunzing, hermelijn en wezel en dat mogelijk ontheffing nodig is. Uit het nader onderzoek is naar voren gekomen dat de voorgenomen ontwikkelingen mogelijk consequenties hebben voor de steenuil. Maatregelen zijn nodig om de nestlocatie van steenuil te laten blijven functioneren, daarom wordt voor deze soort ontheffing aangevraagd.

Dit projectplan gaat over steenuil, egel, bunzing, hermelijn en wezel.

1.2 NAW-gegevens

Gemeente Hengelo
T.a.v. de heer S. Landman
Burg. van der Dussenplein 1
7551 EB Hengelo Ov

1.3 Periode ontheffing

De ontheffing wordt aangevraagd voor een periode van 5 jaar vanaf het moment dat de ontheffing verleend wordt. Werkzaamheden hebben een kortere doorlooptijd, maar in verband met eventuele uitloop en vertragingen wordt voor een langere periode een ontheffing aangevraagd.

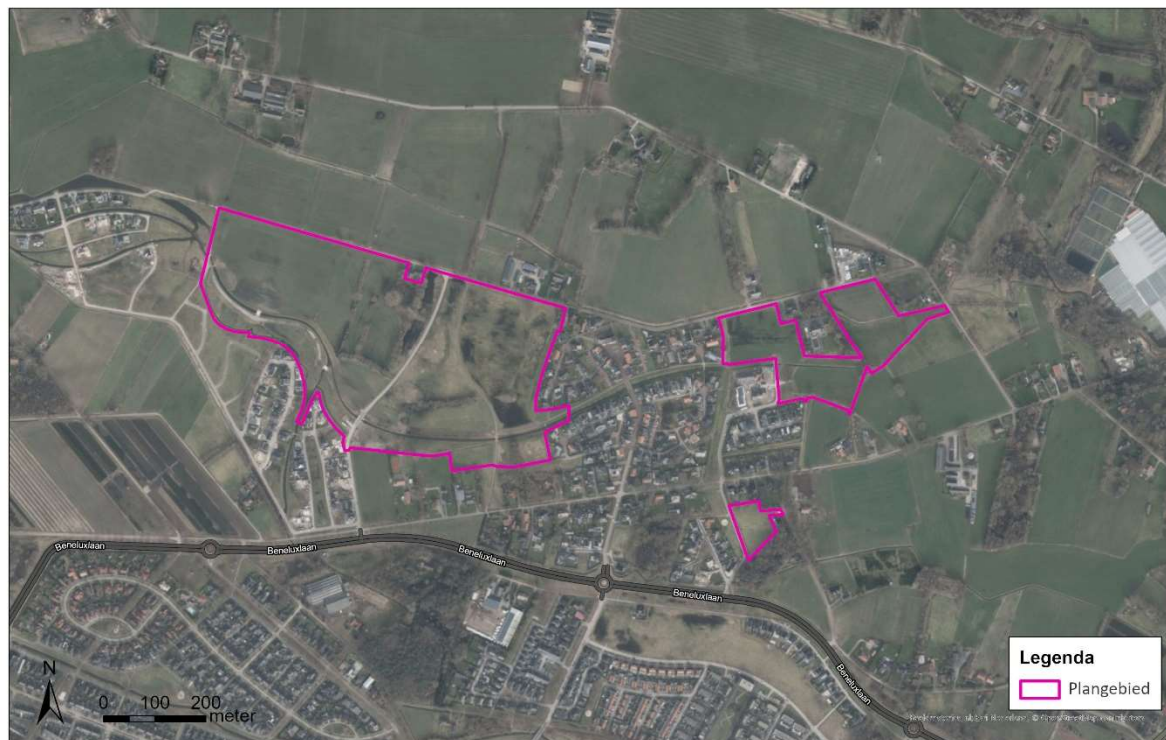
Plangebied

Nader onderzoek Dalmeden Hengelo

Eelerwoude

Projectnummer: 202812

Datum: 2-9-2022

Afbeelding 1. Luchtfoto van het gehele plangebied (ESRI, 2022).

Meander Noord te Hengelo

Plangebied

Eelerwoude

Ecoloog: M. Hoofd

Projectnummer: 202642

Datum: 5-11-2021

Afbeelding 2. Luchtfoto plangebied Meander Noord (ESRI, 2021).

Deelgebied "Kamers" in Dalmeden Hengelo

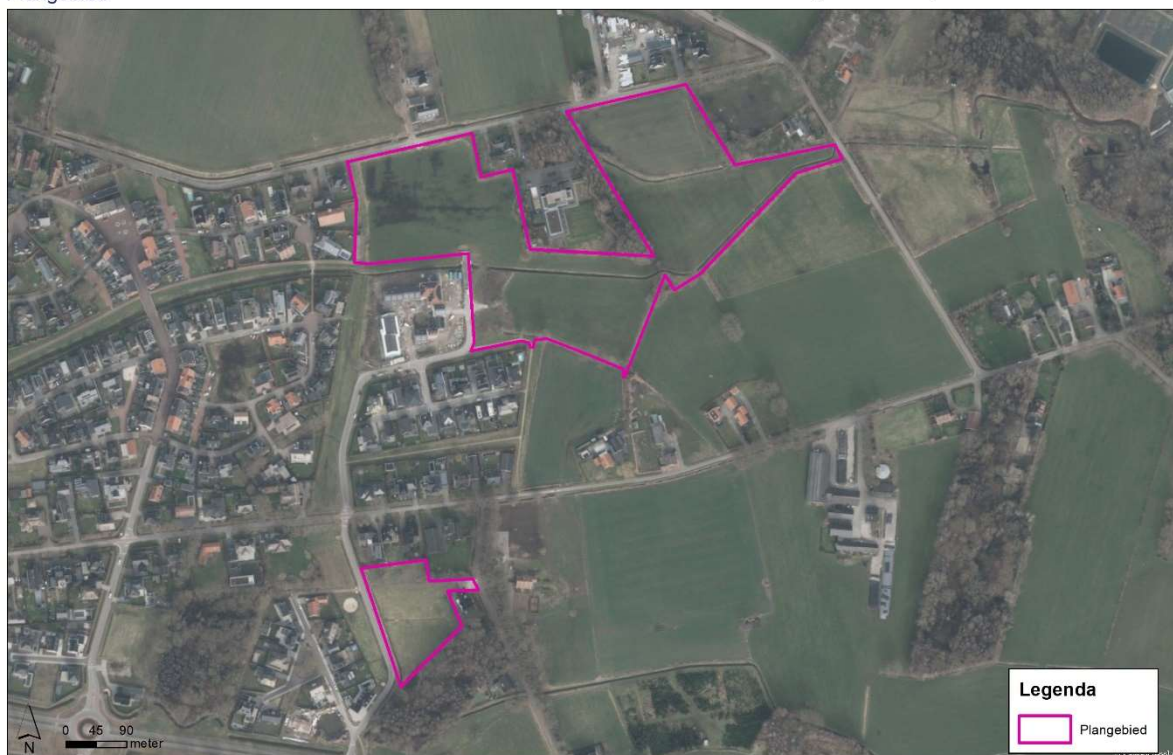

Plangebied

Ecoloog: M. Hoofd

Projectnummer: 202821

Datum: 4-2-2022

Afbeelding 3. Luchtfoto plangebied Kamers (ESRI, 2022).

2 Huidige situatie

Het plangebied bestaat voornamelijk uit agrarische gronden die in gebruik zijn als grasland en/of maisland. Voor een uitgebreide beschrijving wordt verwezen naar de rapportage van het nader onderzoek fauna (Eelerwoude, 2022b).

3 Ecologisch inventarisatie

3.1 Steenuil

3.1.1 Methode

Het onderzoek naar steenuil is uitgevoerd conform het Soorteninventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus (NGB, 2017). Voor een uitgebreide beschrijving van de onderzoeksinspanning en de onderzoeksmomenten wordt verwezen naar de rapportage van het nader onderzoek fauna (Eelerwoude, 2022b)

3.1.2 Resultaten

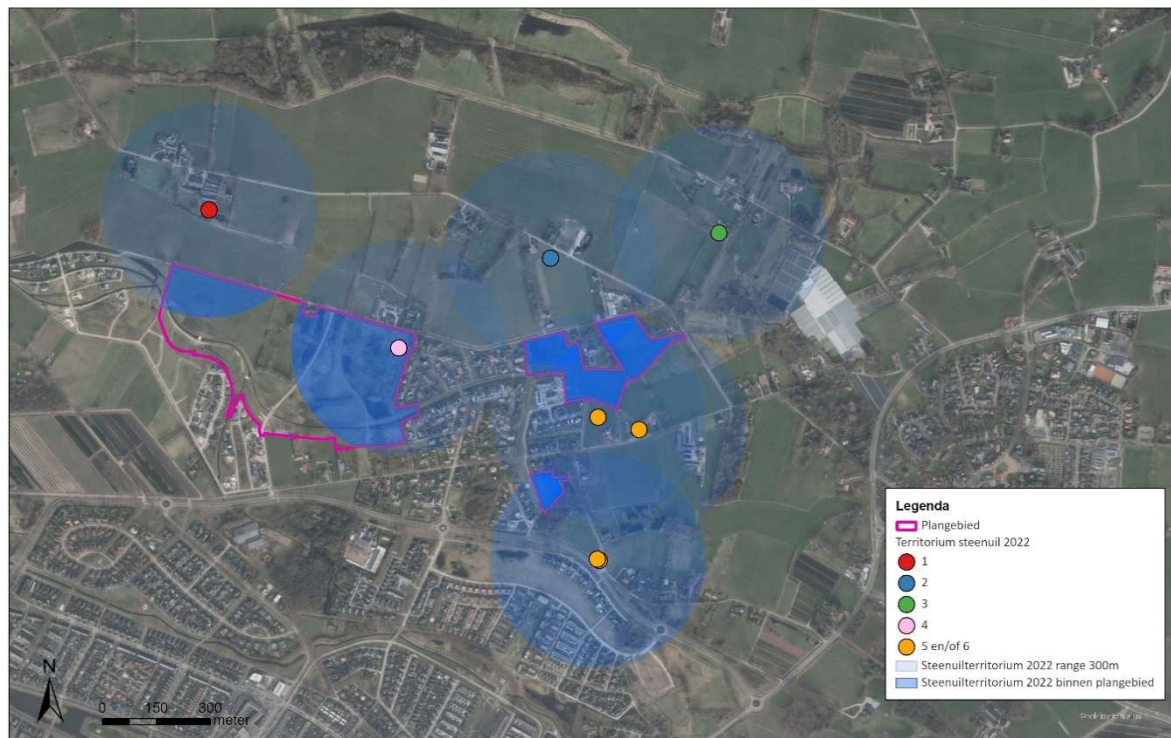
Van steenuil is een territorium vastgesteld op korte afstand ten zuiden van de nieuwbouw van deelgebied “Kamers”. Dit wordt territorium 6 genoemd (Afbeelding 4). Dit territorium ligt binnen 100 meter afstand tot de nieuwbouwkavels. Het plangebied dat binnen 300 meter van het centrum van het territorium ligt bestaat uit paardenweide, akker en intensief grasland. Vooral de paardenweide vormt geschikt foerageergebied. Er is nu geen inrichtingsplan en/of groenplan beschikbaar voor dit deel van de aan te leggen woonwijk. Door het ontbreken van een inrichtingsplan en/of groenplan en informatie over het beheer van het groen in deelgebied “Kamers” is het onzeker of deze verblijfplaats door de aanleg negatief wordt beïnvloed of niet.

Steenuilterritoria 2022 overlap plangebied

Nader onderzoek Dalmeden Hengelo

Projectnummer: 202812 Datum: 7-10-2022

Afbeelding 4. Territoria van steenuil. Van territorium 1 t/m 4 kon de nestlocatie bij benadering worden vastgesteld en is dit op kaart weergegeven. Van territorium 5/6 zijn de territoriumindicerende waarnemingen weergegeven op kaart. Het centrum van territorium 6 ligt waarschijnlijk op een erf nabij de twee noordelijke oranje stippen.

3.2 Leefgebiedenbenadering egel, bunzing, hermelijn en wezel

3.2.1 Methode

Toepassing “leefgebiedenbenadering”

In de provincie Overijssel zijn egel, bunzing, hermelijn en wezel beschermd. In de ‘Brochure soortenbescherming in Overijssel’ opgesteld door de provincie Overijssel (Provincie Overijssel, 2021) worden handvatten geboden hoe kan worden omgegaan met het aanvragen van een ontheffing voor deze soorten. De methode die in de brochure wordt beschreven wordt een ‘leefgebiedenbenadering’ genoemd. De werkwijze van de leefgebiedenbenadering is opgesplitst in drie fases (zie kader 1).

Kader 1: Te doorlopen fases in de leefgebiedenbenadering.

- **Fase 1:** Op een ecologische functiekaart wordt de habitatgeschiktheid van het projectgebied in beeld gebracht.
- **Fase 2:** Op basis van de ecologische functiekaart onderbouwt een ecologisch deskundige of er verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming worden overtreden en hoe de effecten van de verbodsovertredingen met maatregelen voorkomen of verzacht kunnen worden.
- **Fase 3:** Wanneer het aannemelijk is dat door het project vaste voortplantingsplaatsen, of rustplaatsen van kleine marterachtigen of egels beschadigd kunnen worden, dan vraagt de initiatiefnemer ontheffing aan bij de Provincie Overijssel.

Veldbezoek

Ten behoeve van het opstellen van de ecologische functiekaart is een extra veldbezoek uitgevoerd door M. Hoofd, ecologisch deskundige bij Eelerwoude, op 14 november 2022. Tijdens dit veldbezoek is de geschiktheid van het plangebied voor egel, bunzing, hermelijn en wezel in kaart gebracht. Daarnaast is tijdens het veldbezoek de omgeving van het plangebied in kaart gebracht ten behoeve van de effectenbeoordeling.

Opbouw ecologische functiekaart

De ecologische functiekaart is opgebouwd uit leefgebieden en verbindingszones. Daarbij is geen onderscheid gemaakt tussen de vier soorten, omdat de soorten van vrijwel dezelfde leefgebieden en verbindingszones gebruiken maken. Robuustere elementen, zoals bossen, struweel en houtwallen met gelaagde ondergroei zijn aangemerkt als leefgebied. Elementen zoals hagen en houtwallen met minder dichte ondergroei zijn aangemerkt als verbindingszone. De leefgebieden zijn in potentie geschikt als verblijfplaats, foerageergebied en migratieroute. De verbindingszones zijn vooral geschikt als migratieroute, maar kunnen ook gebruikt worden om vanuit te foerageren of verblijfplaatsen in te hebben. De egel is wel veel minder schuw dan de andere drie soorten en zal daardoor minder last hebben van de toename van menselijke activiteit. Bij het bepalen van de aantasting van leefgebieden en verbindingszones door de aanleg van woningen is daarom uitgegaan van de drie schuwere soorten (bunzing, wezel en hermelijn).

De ecologische functies binnen het plangebied zijn bepaald aan de hand veldbezoeken gedurende het hele jaar. De ecologische functies buiten het plangebied zijn vooral bepaald tijdens het veldbezoek van 14 november 2022. In die periode was veel grasland kort gemaaid, terwijl dit gedurende de rest van het jaar veel langer kan zijn en daardoor meer dekking biedt en geschikter is als verblijfplaats, foerageergebied en migratieroute.

In tegenstelling tot de bunzing, hermelijn en wezel, geldt voor de egel dat deze soort ook gebruik maakt van rommelige tuinen als verblijfplaats. Daarmee heeft de egel een groter potentieel leefgebied dan de andere drie

soorten. Op kaart is niet weergegeven waar deze tuinen liggen, aangenomen mag worden dat tuinen die enkele jaren zijn ingericht (dus geen tuinen in nieuwbouwwijken) in potentie geschikt zijn voor de egel.

Achtergrondinformatie: Beschrijving leefgebied egel, bunzing, hermelijn en wezel

De soorten een voorkeur hebben voor een cultuurlandschap waarbij voldoende dekking is in bosschages, houtstapels, takkenrillen, dicht struweel en ruige vegetaties. Verblijfplaatsen worden hierbij gemaakt in de bovengenoemde elementen binnen het cultuurlandschap. Foerageren gebeurt doorgaans aan de randen van deze elementen met voldoende dekking en langs water (bunzing). De soorten mijden heel open gebied en zijn hierdoor afhankelijk van lijnvormige landschapselementen die foerageergebieden en verblijfplaatsen met elkaar verbinden. Door het 'netter' worden van tuinen en erven nemen dekking en voedselmogelijkheden af.

Kader 2. Beschrijving van de voortplantings- en rustplaats van de egel, bunzing, hermelijn en wezel (overgenomen uit Provincie Overijssel, 2021).

Voortplantingsplaats

Tijdens de paartijd en in de tijd dat de jongen opgroeien leeft de **bunzing** in familiegroepen. De jongen worden geboren in een hol.

Een **egelnest** voor de jongen ligt op een goed verborgen plek, zoals in een compost-, takken- of puinhoop.

Hermelijnen gebruiken een holle boom, een ruimte tussen rotsen of een verlaten hol als nest. De jongen van de **wezel** worden geboren in een nest gemaakt van bladeren of gras in een hol of spleet.

Rustplaats

Een **bunzing** maakt zijn schuilplaats in oude hopen van bijvoorbeeld konijn, mol, vos en das, maar ook onder steenhopen, houtmijten, in holle bomen of onder boomwortels.

Winternesten van de **egel** worden meestal in de grond gemaakt, tegen een schutting aan, in een schuur of bijgebouw of in een takken- of composthoop. De afmetingen van het winternest varieert sterk, soms tot een halve meter doorsnee. In de zomer slapen egels vaak op de kale grond onder dicht struikgewas, in holtes onder boomwortels, in composthopen of konijnenholen. De **hermelijn** leeft in een hol, meestal een oud mollenenst of konijnenhol. Een hol of gang moet een doorsnede hebben van vijf centimeter.

Wezels zoeken graag dekking in bosschages, houtstapels, of heggen. Ook bewonen ze vaak oude hopen van muizen, ratten en konijnen, die bekleed worden met veren of haren van prooidieren.

3.2.2 Resultaten; leefgebiedenbenadering fase 1 t/m 3

Te verwachten soorten

Uit de QuickScans (Eelerwoude, 2021 en 2022a) is gebleken dat het plangebied geschikt leefgebied, inclusief mogelijke voortplantings- en rustplaatsen, bevat voor de egel en kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel). De egel, wezel en bunzing zijn tevens bekend uit de omgeving van het plangebied (NDFF). Derhalve is een leefgebiedenbenadering uitgevoerd.

Fase 1: opstellen ecologische functiekaart

Er is bepaald aan de hand van kaartmateriaal en de uitgevoerde veldbezoeken waar de geschikte leefgebieden zich bevinden voor egel en kleine marterachtigen (in dit geval voornamelijk wezel en bunzing).

In Afbeelding 5 zijn de potentiële leefgebieden van kleine marterachtigen binnen en buiten het plangebied weergegeven.

Afbeelding 6 toont de locaties van de groenstructuren die door de aanleg van de woningen minder geschikt worden als leefgebied of als verbindingszone. Als de groenstructuur wordt verwijderd wordt dit als een aantasting van 100% beoordeeld. Als de groenstructuur wel behouden blijft, maar niet meer optimaal kan functioneren wordt dit beoordeeld als een aantasting van 50%. De labels zijn als volgt:

V = Verbindingszone die wordt aangetast.

L = Leefgebied dat wordt aangetast.

Afbeelding 7 toont de groenelementen die volgens het inrichtingsplan van Meander Noord worden aangelegd. De labels zijn als volgt:

NV = Nieuwe verbindingszone.

NL = Nieuw leefgebied.

Leefgebieden en verbindingzones egel, bunzing, hermelijn en wezel

Deelgebieden "Meander Noord" en "Kamers" in Dalmeden

Ecoloog: M. Hoofd Projectnummer: 202822 Datum: 18-11-2022

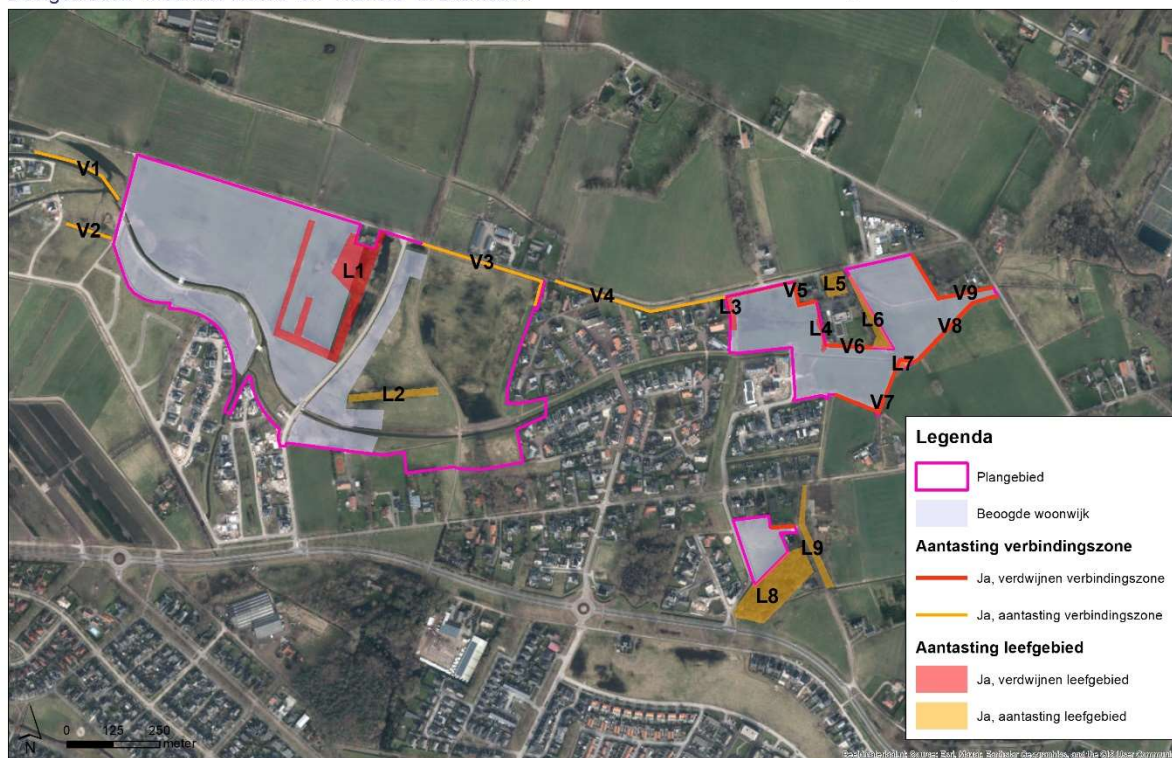
Afbeelding 5: Globale ecologische functiekaart van het plangebied en de ruime omgeving.

Aantasting leefgebieden en verbindingzones egel en kleine marterachtigen

Deelgebieden "Meander Noord" en "Kamers" in Dalmeden

Ecoloog: M. Hoofd Projectnummer: 202822 Datum: 3-1-2023

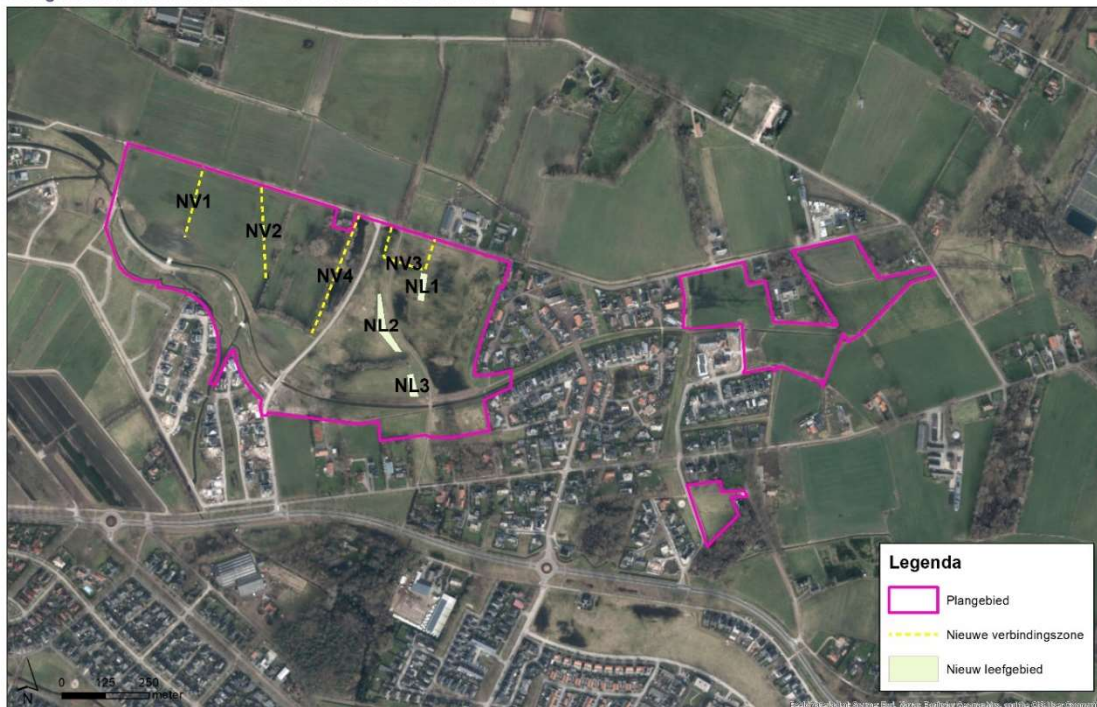
Afbeelding 6: Globale ecologische functiekaart van het plangebied met daarop aangegeven welke delen van het leefgebied en de verbindingzones van egel en kleine marterachtigen verdwijnen of worden aangetast. Tevens is weergegeven waar de beoogde woonwijken komen te liggen.

Nieuwe leefgebieden en verbindingzones

Deelgebieden "Meander Noord" en "Kamers" in Dalmeden

Ecoloog: M. Hoofd Projectnummer: 202822 Datum: 21-11-2022

Afbeelding 7. Nieuw leefgebieden en nieuwe verbindingzones in "Meander Noord". Voor "Kamers" is nog geen inrichtingsplan, vandaar dat hierin nog geen nieuwe elementen zijn weergegeven.

Fase 2: Bepaling of verbodsbepalingen worden overtreden en bepaling of effecten voorkomen of verzacht kunnen worden

Zoals op Afbeelding 6 te zien is worden beschermde functies waaronder potentiële voortplantings- en rustplaatsen en leefgebied aangetast of verdwijnen deze. Afbeelding 8 toont enkele voorbeelden van groenelementen die in hun functie worden aangetast of verdwijnen. Onder “aantasting” wordt een vermindering van de functionaliteit verstaan. Onder “verdwijnen” wordt een dusdanige aantasting van het element verstaan, waardoor deze de functie voor vooral de kleine marterachtigen niet meer kan behouden. Het gaat (meestal) niet om het verdwijnen van het element op zich, maar wel om het verdwijnen van het element als leefgebied of verbindingzone.

Daarnaast wordt (potentieel) nieuw leefgebied aangebracht, dit is weergegeven in Afbeelding 7. Hierin zijn alleen nieuwe groenelementen zichtbaar in “Meander Noord”, omdat hier al een inrichtingsplan voor is. Voor “Kamers” is nog geen inrichtingsplan beschikbaar. Daarom staan op Afbeelding 7 in “Kamers” nog geen nieuwe groenelementen ingetekend.

Bij het aantasten en verwijderen van potentiële leefgebieden en potentiële verbindingzones worden mogelijk verblijfplaatsen vernield. Daardoor wordt een verbodsbepaling uit de Wet natuurbescherming overtreden. Effecten kunnen verzacht worden door buiten de kwetsbare periodes van de beschermde soorten te werken en door voldoende nieuw leefgebied aan te leggen.

Fase 3: Wanneer het aannemelijk is dat door het project vaste voortplantingsplaatsen, of rustplaatsen van kleine marterachtigen of egels beschadigd kunnen worden, dan vraagt de initiatiefnemer ontheffing aan bij de Provincie Overijssel.

Negatieve effecten zijn te verwachten op de beschermde egel, bunzing, hermelijn en wezel. Gedurende de uitvoering van de werkzaamheden is vernietiging van eventuele voortplantings- en rustplaatsen in holen van muizen, mollen of konijnen niet uit te sluiten. Een ontheffing voor het aantasten (mogelijke) voortplantings- en rustplaatsen van egel, bunzing, hermelijn en wezel is dan ook noodzakelijk.

Afbeelding 8. Boven twee afbeeldingen uit “Meander Noord”, aan de linkerkzijde een stuk houtwal dat wordt verwijderd en aan de rechterzijde zich op het struweel waar woningen direct tegenaan komen te liggen. Onder twee afbeeldingen uit “Kamers”; links een deel van een verbindingszone waar woningkavels tegenaan komen te liggen en rechts braamstruweel dat wordt verwijderd ten behoeve van de aanleg van de woonwijk. De knotwilgenrij op de foto linksonder is beoordeeld als verbindingszone. De elementen op de overige drie foto’s zijn beoordeeld als leefgebied, door de aanwezigheid van dichte ondergroei.

3.3 Actualiteit inventarisatiegegevens

De QuickScans, het nader onderzoek en de leefgebeebiedenbenadering zijn uitgevoerd in 2022. De gegevens zijn daarmee voldoende actueel.

3.4 Locatie inventarisatie

In Afbeelding 1 en Afbeelding 2 is het plangebied weergegeven. Voor enkele soorten is een ruimer onderzoeksgebied aangehouden dan het plangebied. Voor de soorten waarvoor dat van toepassing is, is dit beschreven in het nader onderzoek.

4 Werkzaamheden en planning

4.1 Werkzaamheden, werkwijze en planning

Op dit moment is er nog geen uitgewerkt bestek opgesteld. Dat maakt het lastig om een gedetailleerde planning af te geven.

Voor “Meander Noord” ziet de planning er globaal als volgt uit:

- Januari 2023: Vaststellen bestemmingsplan door de gemeenteraad (of later als ontheffing er nog niet is).
- Januari 2023: Kappen vergunningsplichtige bomen (die niet kunnen worden ingepast in het plan).
- Februari 2023 – april 2023: Grondwerk (op hoogte brengen van het terrein).
- Maart 2023 – april 2023: Aanleg toegangswegen en riolering.
- Mei 2023 – juli 2023: Aanleg overige nutsvoorzieningen.
- Oktober 2023: Afronden bouwrijp maken.
- November 2023: Start bouw eerste woningen.

Voor “Kamers” is er nog geen planning. De gemeente Hengelo verwacht in januari 2023 de bestemmingsplanprocedure te kunnen starten. Start realisatie (bouwrijp maken) zal dan op zijn vroegst september 2023 zijn. De stappen zijn globaal vergelijkbaar met Meander Noord.

4.2 Eindbeeld

4.2.1 Meander Noord

Afbeelding 9 toont de voorgenomen ontwikkeling. De gemeente Hengelo is voornemens om het westelijke deel van het plangebied om te vormen tot woonwijk. Ten behoeve van de aanleg van de woonwijk worden enkele singels gekapt. Op andere plekken wordt nieuwe beplanting aangelegd. In het oostelijke deel blijven de huidige natuurwaarden behouden en worden deze versterkt door de aanleg van extra singels. Er worden geen werkzaamheden uitgevoerd aan watergangen, er is een waterhuishoudkundig plan gemaakt en die werkzaamheden zijn reeds uitgevoerd. Enige dat nog rest is het aanleggen van drainage vanaf de toekomstige kavels richting de bestaande watergangen. Er vindt geen wijziging in de waterstand van de moerasachtige zone (oostelijke deel van het plangebied) plaats.

4.2.2 Kamers

Afbeelding 10 en Afbeelding 11 tonen de voorgenomen ontwikkeling in respectievelijk het noordelijk en het zuidelijke deelgebied binnen “Kamers”. De gemeente Hengelo is voornemens om de bestaande woonwijk uit te breiden. Daarbij worden bestaande watergangen verlegd. Er zijn geen voornemens om bomen te kappen. Over de inrichting van het groen is op dit moment nog niets bekend.

Afbeelding 9. Stedenbouwkundige verkaveling, Dalmeden, Meander Noord, november 2021 (Gemeente Hengelo, 2021a).

Afbeelding 10. Voorgenomen ontwikkeling noordelijke deelgebied van Kamers (Gemeente Hengelo, 2021b).

Afbeelding 11. Voorgenomen ontwikkeling zuidelijke deelgebied van Kamers (Gemeente Hengelo, 2021b).

5 Effecten werkzaamheden

5.1 Steenuil

Van steenuil is een territorium vastgesteld op korte afstand ten zuiden van de nieuwbouw van deelgebied “Kamers”. De functionaliteit van dit territorium wordt mogelijk aangetast door de aanleg van de woonwijk. Omdat op dit moment nog geen inrichtingsplan voor dit deelgebied is opgesteld en onbekend is op welke wijze het beheer gaat plaatsvinden, is op dit moment onduidelijk of de aanleg van de woonwijk een aantasting van de nestlocatie tot gevolg heeft of niet. Van een directe aantasting van de verblijfplaats (nestlocatie) is geen sprake. Wel kan de functionele leefomgeving worden aangetast, waardoor de verblijfplaats mogelijk niet (goed) meer kan functioneren. Om die reden is vooraf een ontheffing noodzakelijk voor het (mogelijk) verstoren en/of aantasten van de verblijfplaats.

Voor meer informatie wordt verwezen naar het nader onderzoek (Eelerwoude, 2022b)

5.2 Egel, bunzing, hermelijn en wezel

Er vindt door de aanleg van de woonwijken aantasting van plaats van potentiële verblijfplaatsen en van potentiële verbindingzones. Ontheffing voor het (onbedoeld) vernielen van verblijfplaatsen wordt noodzakelijk geacht.

Voor meer informatie wordt verwezen naar paragraaf 3.2 in dit projectplan.

6 Verbodsbepalingen

6.1 Vogelrichtlijn: steenuil

Het opzettelijk wegnemen, vernielen of beschadigen van nesten van vogels, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid (artikel 3.1, lid 2)

Mogelijk wordt de verblijfplaats van steenuil die nabij deelgebied “Kamers” is vastgesteld negatief beïnvloed door de aanleg van de woonwijk aldaar. De nestplaats kan door de ontwikkeling indirect worden ‘vernield’.

6.2 ‘Andere soorten’: egel, bunzing, hermelijn en wezel

Het opzettelijk beschadigen en vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoel in onderdeel a (artikel 3.10 lid 1b)

Bij de aanleg van de woonwijken in deelgebieden “Meander Noord” en “Kamers” worden van egel, bunzing, hermelijn en wezel (potentiële) leefgebieden vernield. Hierin kunnen verblijfplaatsen aanwezig zijn.

7 Doel en belang

7.1 Doel van de ontwikkeling

Ten noorden van Hengelo wordt de nieuwe woonwijk Dalmeden gerealiseerd. Hier worden circa 520 woningen gerealiseerd op voornamelijk ruime kavels in een landelijk gebied.

De plannen van de gemeente Hengelo voor het bouwen van woningen in het gebied Dalmeden vloeien voort uit de regeling Ruimte voor Ruimte, die in het voorjaar van 2000 door de regering is vastgesteld. Door gecontroleerd woningbouw toe te staan in het buitengebied worden de financiële middelen gegenereerd die nodig zijn om varkenshouders, die bereid zijn hun bedrijf te beëindigen of elders voort te zetten, te compenseren. De gemeente Hengelo heeft gereageerd op een oproep van de provincie Overijssel om toepassing van de regeling. Dit heeft in 2001 geresulteerd in een bestuursovereenkomst tussen de gemeente Hengelo en de provincie Overijssel. De afspraken uit de bestuursovereenkomst zijn uitgewerkt in een nota van uitgangspunten en een stedenbouwkundig ontwerp, welke vervolgens juridisch zijn vertaald in het bestemmingsplan 'Dalmeden'.

De realisatie van het woongebied Dalmeden voorziet in de behoefte van voornamelijk particuliere opdrachtgevers die zelf hun droomhuis willen bouwen. Dalmeden vormt straks een hoogwaardige afronding van de stad. Het woongebied wordt een overgangsgebied tussen de stad en het platteland. Een woongebied van 70 hectare waarvan maximaal 45% is bestemd als uitgeefbaar terrein voor de realisatie de woningen. In het gebied wordt zo veel mogelijk rekening gehouden met het bestaande landschap en waardevol groen wordt zo veel mogelijk ingepast.

De woongebieden Kern Noord, Kern Zuid, Bos Noord, Bos Zuid, Stromen en de eerste fase van Kamers zijn inmiddels afgerond of in een afrondende fase. Vrijwel alle kavels in deze woongebieden zijn inmiddels verkocht of in optie. Om aan de vraag naar particuliere kavels tegemoet te kunnen komen is het noodzakelijk om de uitgifte van een volgend woongebied op te starten. Ook om het project op een goede manier af te kunnen ronden en aan alle (financiële) afspraken na te kunnen komen is het noodzakelijk om de volgende en laatste twee woongebieden Meander Noord en Kamers te realiseren.

7.2 Belang

De ontwikkeling wordt uitgevoerd in het belang van:

Vogelrichtlijn (steenuil):

- In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.

Andere soorten (egel, bunzing, hermelijn en wezel):

- In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

7.3 Onderbouwing belangen

7.3.1 Vogelrichtlijn (steenuil)

Belang

Vogelrichtlijn: In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.

Onderbouwing

Het slopen van landschapsontsierende schuren en het uitkopen en/of verplaatsen van varkenshouders kan worden gefinancierd door de woningbouw. De woningbouw heeft daarmee positieve effecten op de volksgezondheid en de openbare veiligheid. Daarbij komt dat de woningbouw op zichzelf ook positieve effecten heeft voor de volksgezondheid, doordat het aantal woningzoekenden (die hinder ondervinden van stressklachten) daalt. Hieronder wordt dit nader onderbouwd.

Ten eerste maakt de woningbouw het mogelijk om in het kader van Ruimte voor Ruimte landschapsontsierende gebouwen te slopen en varkenshouders uit te kopen. Het slopen van landschapsontsierende schuren is niet alleen een doel vanuit zowel landschappelijk oogpunt, maar ook vanuit het oogpunt om de criminaliteit te verminderen en asbest te saneren, dus in het belang van de openbare veiligheid. Het uitkopen en/of verplaatsen van varkenshouders heeft al doel om geuroverlast te verminderen en om ammoniakuitstoot te verminderen. Blootstelling aan geur kan stress gerelateerde gezondheidseffecten oproepen, zoals hoofdpijn, duizeligheid, misselijkheid en vermoeidheid (RIVM, 2015). Het is dus in het belang van de volksgezondheid om varkenshouders uit te kopen of te verplaatsen naar locaties waar zij voor minder overlast zorgen. De ammoniakuitstoot heeft negatieve effecten op de natuur en het houdt daardoor de woningbouw in z'n greep. Het gevolg voor de volksgezondheid wordt hieronder beschreven.

Ten tweede zorgt de spanning op de woningbouw voor mentale stress onder woningzoekenden, dit uit zich in stressgevoelens en piekergedachten (Medicalfacts, 2021). Door de aanleg van de woonwijken in Meander Noord en Kamers wordt het woningaanbod verhoogd, wat de spanning op de woningmarkt verlaagd. Het aantal woningzoekenden zal daardoor dalen en daarmee ook het aantal mensen dat stress ondervindt van het zoeken naar een woning.

7.3.2 'Andere soorten' (egel, bunzing, hermelijn en wezel)

Belang 'andere soorten'

In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden of van kleinschalige bouwactiviteiten, met inbegrip van het daarop volgende gebruik van het gebied of het gebouwde.

Onderbouwing

De ontwikkeling wordt uitgevoerd in het kader van ruimtelijke ontwikkeling; de aanleg van woonwijken.

8 Alternatieven

8.1 Alternatieve locatie

De locatie is vooral gekozen vanwege de beschikbaarheid. In Dalmeden is de gemeente in staat geweest om op grote schaal aaneengesloten agrarische grond aan te kopen. Er was in die tijd een grote behoefte aan vrije kavels voor particulier opdrachtgeverschap. Elders was geen grond beschikbaar of was geen ruimte voor een stedelijke ontwikkeling (gemeentegrens, beschermd gebied, etc...). In de jaren voorafgaand aan de ontwikkeling van Dalmeden is aan de noordrand van Hengelo al veel woningbouw gerealiseerd. Dalmeden wordt een hoogwaardige afronding van de stadsrand en een overgangsgebied van de stad naar het platteland.

Dus omdat elders geen grond beschikbaar was of omdat in andere delen van Hengelo geen ruimte was voor stedelijke ontwikkeling is deze locatie gekozen. Van alternatieve locaties is in die zin geen sprake.

8.2 Alternatieve inrichting

De Gemeente Hengelo spant zich in om zoveel mogelijk bestaande groenelementen in te passen in de woonwijken. Dit is zichtbaar als je door de recent gebouwde wijken in Dalmeden rijdt of loopt en het blijkt ook uit dat de gemeente ernaar streeft om het meest robuuste deel van de bestaande houtwal in Meander Noord te behouden.

Bij de inrichting zal rekening worden gehouden met de maatregelen die in hoofdstuk 11 worden beschreven. Doel is om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk bestaande landschapselementen behouden blijven en dat nieuwe elementen worden aangelegd om de functie van het gebied voor steenuil, egel, bunzing, hermelijn en wezel te behouden en waar mogelijk te versterken. De maatregelen die ten behoeve van deze soorten worden getroffen zijn ook voor veel andere soorten gunstig.

8.3 Alternatieve werkwijze

In verband met het voorkomen van (mogelijke) essentiële functies voor steenuil, egel, bunzing, hermelijn en wezel binnen en direct rondom het plangebied wordt de werkwijze aangepast. In hoofdstuk 11 wordt dit beschreven.

8.4 Alternatieve planning

In verband met het voorkomen van (mogelijke) essentiële functies voor steenuil, egel, bunzing, hermelijn en wezel binnen en direct rondom het plangebied wordt de planning aangepast. In hoofdstuk 11 wordt dit beschreven.

9 Staat van instandhouding

9.1 Staat van instandhouding

9.1.1 Steenuil

De staat van instandhouding van de steenuil als broedvogel in Nederland wordt beoordeeld als matig ongunstig (SOVON, 2022). De landelijke trend laat een significante afname zien in de periode 1990-2010 en een significante toename in de periode 2010-2022 (SOVON, 2022). Op de Rode Lijst staat de soort vermeld als 'kwetsbaar' (Kleunen et al., 2017).

De steenuil kent een groot aantal bedreigingen. Intensieve landbouw en het verdwijnen van landschapselementen zoals hoogstamfruitgaarden, bomenrijen, rommelhoekjes etc. vormt een grote bedreiging. Maar ook door stads- en dorpsuitbreidingen, aanleg van wegen en industrieterreinen verdwijnt veel leefgebied en ontstaat veel sterfte door verkeersslachtoffers. Met het verdwijnen van agrarische functies verdwijnen vaak ook de schuren waarin de uilen nestelen. Tot slot moet (onnodige) sterfte door verdrinking door jongen in waterbakken voor het vee nog genoemd worden (Vogelbescherming, 2022).

<http://www.vogelbescherming.nl/>

9.1.2 Egel

Uit de resultaten van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) blijkt dat het aantal egels in 1994-2004 achteruitliep, maar vervolgens tot 2010 zich herstelde, gevolgd door opnieuw een daling (Broekhuizen et al., 2016). De oorzaak van beide achteruitgangen is onduidelijk. In de digitale nieuwsbrief van de Zoogdierverseniging laat de trend van de egel over de periode 1994-2018 een matig afname zien. In Drenthe is er zelfs sprake van een sterke afname. In de andere provincies is de trend onzeker (Zoogdierverseniging, 2019b).

De egel staat sinds 1994 op de rode lijst. Destijds als "thans niet bedreigd", maar sinds 2009 is de status gewijzigd in "onvoldoende gegevens". In Broekhuizen et al., (2016) wordt gesproken over een ongunstige staat van instandhouding. In 2019 heeft de provincie Overijssel de egel van de vrijstellingslijst gehaald, omdat de staat van instandhouding onvoldoende vaststaat.

Er vallen relatief veel egelslachtoffers in het verkeer. Dit komt door het gedrag waarbij de egel bij gevaar niet vlucht, maar zich oprolt. Maar ook door maaien en branden van vegetaties, het afvoeren van blad- en composthopen en (indirecte) vergiftiging, bijvoorbeeld door het gebruik van slakkenkorrels, komen veel egels om. Door het betegelen van veel tuinen verdwijnt veel geschikt biotoop. Ook veeroosters kunnen een gevaar opleveren, omdat de egels hier niet meer uit kunnen klimmen. Dat geldt ook voor vijvers en waterbakken met steile randen, ondanks dat egels in principe goed kunnen zwemmen.

9.1.3 Bunzing

Bunzing heeft een matig ongunstige staat van instandhouding (Wageningen University & Research, 2019). Dit is met name te wijten aan een matige kwaliteit van het leefgebied en toekomstperspectief. Om deze reden staat deze soort als kwetsbaar op de Nederlandse rode lijst voor zoogdieren (Zoogdierverseniging, 2020). Bunzing heeft een voorkeur voor een kleinschalig landschap met veel houtwallen, greppels en sloten met overhangende vegetatie (Zoogdierverseniging, 2022a). De intensivering van de landbouw en de achteruitgang van hier voorkomende prooidieren zijn de voornaamste redenen voor de huidige staat van instandhouding. Het territorium van bunzing is over het algemeen zeer groot, zo tussen de 8 en de 1000 hectare. Waarbij de

territoria van meerdere vrouwtjes kunnen overlappen. De meest kwetsbare periode van bunzing betreft de kraamperiode, die globaal loopt van 15 maart tot en met 1 september (Provincie Overijssel, 2021). Verblijfplaatsen bevinden zich doorgaans in houtstapels, takkenhopen en hopen in de grond. Regelmatig worden ook gebouwen als schuurtjes, stallen en andere bouwwerken bewoond. De staat van instandhouding in Overijssel is niet bekend. Wel is bekend dat bunzing voornamelijk in lokale populaties verspreid over Nederland voorkomt (Provincie Overijssel, 2021).

9.1.4 Hermelijn

De hermelijn staat op de Nederlandse rode lijst als kwetsbaar en wordt door IUCN als 'Vulnerable' beoordeeld (Zoogdiervereniging, 2020). Het algemene beeld is wel dat het van de drie soorten kleine marters het slechtst gaat met de hermelijn en dat deze soort met name de afgelopen vijf jaar met grote aantallen is afgenomen in zowel aantal als verspreiding (Zoogdiervereniging, 2019a). In Overijssel kwam hermelijn in lage dichtheden voor in de provincie omstreeks de jaren '70 en '80. Het zwaartepunt lag hierbij rond Staphorst en Twente. In de jaren '90 was er tussen Hardenberg, Steenwijk, Giethoorn en Lemele waarschijnlijk nog een aaneengesloten verspreiding aanwezig. Tussen 1999 en 2010 zijn waarnemingen van hermelijn in zuidwest Salland en Hardenberg vrijwel verdwenen (Provincie Overijssel, 2021). Waarnemingen in de afgelopen vijf jaar rondom Hengelo zijn zeer schaars, het betreft alleen enkele waarnemingen rondom Enschede (NDFF, 2022). Hermelijn heeft een territorium ter grootte van 4 tot 50 hectare waarbij ook de mannetjes de grootste territoria hebben welke dat van meerdere vrouwtjes overlapt. Over het algemeen komen hermelijnen voor in allerlei gebieden als bosranden, houtwallen, duinen, akkers en zeer vochtige terreinen. Hermelijn is over het algemeen meer gebonden aan water dan bunzing en wezel. Verblijfplaatsen bevinden zich doorgaans in hopen in boomstammen, mollennesten en konijnenhopen. De grootste bedreigingen zijn muskusratvallen, verkeersslachtoffers, parasieten en de intensivering van de landbouw (Zoogdiervereniging, 2022b).

9.1.5 Wezel

De soort staat op de Nederlandse rode lijst als 'gevoelig' te boek. Het IUCN kijkt verder dan Nederland en classificeert wezel als 'Endangered'. In Overijssel lijkt wezel over het algemeen af te nemen. Rondom de grote steden, zoals Zwolle lijkt echter een toename geweest te zijn tussen 2000 en 2010 (Provincie Overijssel, 2021). Wezel lijkt zich verder te handhaven in uiterwaarden, landgoederen en sommige natuurgebieden. De aantallen van wezel hangen vrijwel allemaal sterk samen met de aanwezigheid van grote hoeveelheden aan prooidieren, voornamelijk woelmuizen. De kwetsbare periode van wezel betreft 15 maart tot 1 september, dit betreft de voortplantingsperiode. Het territorium van wezel bedraagt tussen de 1 tot 25 hectare. Vrouwtjes bezetten een territorium met een maximale grootte van 7 hectare. Grootste bedreigingen voor wezel is de aantasting van het leefgebied door toename van verkeer, intensivering van de landbouw en het gebrek aan dekking (Zoogdiervereniging, 2022c).

9.2 Afbreuk staat van instandhouding

9.2.1 Steenuil

De staat van instandhouding van de steenuil als broedvogel in Nederland wordt beoordeeld als matig ongunstig, maar uit het steenuilonderzoek (Eelerwoude, 2022b) blijkt dat de soort lokaal (noordzijde van Hengelo) op verschillende plaatsen voorkomt. Territoria bevinden zich op onderlinge afstanden van circa 500 meter van elkaar. Het landschap is relatief kleinschalig en er hangen veel steenuilkasten, hier profiteert de soort van.

De ontwikkeling heeft geen direct effect op nestlocaties, maar mogelijk wordt een nestlocatie wel onbruikbaar doordat in de omgeving onvoldoende voedsel verzameld kan worden. Door de maatregelen te treffen die in hoofdstuk 11 worden genoemd, kan de nestlocatie z'n functie behouden. Rekening houdend met de te nemen

mitigerende maatregelen is het aannemelijk dat het aanwezige leefgebied en de nestlocatie hier behouden kunnen blijven. In die zin doet de voorgenomen ontwikkeling dan ook geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de steenuil.

9.2.2 Egel, bunzing, hermelijn en wezel

De egel, bunzing, hermelijn en wezel zijn in Overijssel van de vrijstellingslijst afgehaald, omdat onduidelijk is wat de staat van instandhouding van deze soorten is.

Ten behoeve van de leefgebiedenbenadering is niet alleen het potentiële leefgebied binnen het plangebied in kaart gebracht, maar ook het potentiële leefgebied in de ruime omgeving (Afbeelding 8). Daaruit blijkt dat in de omgeving nog voldoende alternatief leefgebied en alternatieve verbindingzones aanwezig zijn. Door de maatregelen te treffen die in paragraaf 10.1.3 worden toegelicht kan het plangebied z'n functie als leefgebied en migratieroute behouden.

10 Maatregelen

10.1 Voorafgaand aan de werkzaamheden

10.1.1 Planning werkzaamheden

Voorafgaan aan de kap van bomen, het verwijderen van struweel en de aanleg van de woonwijken worden de maatregelen ten behoeve van egel, bunzing, hermelijn en wezel, die in paragraaf 11.1.3 worden genoemd, getroffen.

De aanleg van de woonwijken zal gefaseerd plaatsvinden. De aanleg van nieuwe landschapselementen vindt daarom ook gefaseerd plaats.

10.1.2 Tijdelijke voorzieningen

Materiaal dat vrijkomt tijdens het verwijderen van bomen, struiken en ondergroei wordt verwerkt in takkenrillen.

10.1.3 Permanente voorzieningen

Steenuil, egel, bunzing, hermelijn en wezel kunnen van dezelfde permanente voorzieningen profiteren. Alle genoemde soorten hebben baat bij de aanleg van landschapselementen en extensief beheer.

Naast de reeds geplande aanleg van groen in Meander Noord is het nodig om meer leefgebied te realiseren binnen en/of nabij de plangebieden. Aandachtspunt daarbij is de specifieke locatie van de steenuil. Het is van belang dat binnen een straal van 300 meter vanaf het prioritaire gebied van de steenuil voldoende maatregelen worden getroffen om de functionaliteit van het leefgebied voor deze soort te behouden.

Het is op dit moment nog onduidelijk op welke wijze de compensatie wordt gerealiseerd. De gemeente Hengelo gaat daar invulling aan geven. Het compensatieplan wordt aan de provincie toegestuurd zodra dit door de gemeente is afgerond.

In beide deelgebieden liggen mogelijkheden voor versterking van het groen. Hieronder wordt aangegeven waar kansen liggen bij de inrichting en het beheer. Meer informatie kan worden gevonden in de Beheerwijzer Landschappelijke Maatregelen voor kleine martachtigen (Westra en Kuiters, 2018) en de Maatregelencatalogus ter verbetering van de steenuil Steenuil onder de pannen (Parmentier en Van Paassen).

Inrichtingsmaatregelen

De mogelijkheden voor compensatie in Meander Noord liggen vooral langs de beek, langs de randen van het plangebied, door aan te sluiten op bestaande groenstructuren en door meer ondergroei aan te leggen waardoor elementen robuuster worden.

- De beplanting langs de beek is nu ongeschikt als leefgebied of verbindingszone, omdat alles kort wordt gemaaid. Dat is een gemiste kans, omdat de beekbeplanting juist een lange verbindingszone kan vormen van Meander Noord, door de bestaande woonwijk en door Kamers.
- Verder wordt langs de randen van Meander Noord geen beplanting aangelegd, terwijl het daar nu vrij kaal is en er daardoor juist mogelijkheden voor versterking van de groenstructuren liggen. Opgaand groen als een veilige verbindingszone ontbreekt. Dit kan al eenvoudig in de vorm van een singel of brede haag.

- Wat verder opvalt in het ontwerp van Meander Noord is dat in het westelijke deel groenstructuren worden aangelegd, maar dat deze niet met elkaar of met bestaande groenstructuren in verbinding komen te staan. Juist hier liggen mogelijkheden om de groenstructuren met elkaar te verbinden. Verder valt aan het inrichtingsplan op dat op enkele plekken wel bomen worden aangeplant, maar dat een onderbegroeiing met struikvormers (en daarmee veilige dekking voor dieren) ontbreekt.

De mogelijkheden voor compensatie in Kamers komen overeen met de mogelijkheden die in Meander Noord liggen en bestaan uit:

- Beheer van de beekzone aanpassen, zodat deze als verbindingszone gebruikt kan worden.
- Aanleggen nieuwe beplanting.
- Versterken van bestaande groenstructuren door aanleggen van onderbegroeiing.
- Bestaande groenstructuren met elkaar verbinden.

Verder zijn er andere mogelijkheden om het leefgebieden en verbindingzones voor steenuil, egel, bunzing, hermelijn en wezel te versterken, die in beide deelgebieden toegepast kunnen worden:

- Inzaaien kruidenmengsels en bloemranden.
- Aanbrengen van weide paaltjes als zitposten voor steenuil
- Aanleggen van takkenrillen
- Toepassen van bes- en nootdragende soorten
- Aanleg van poelen

Beheer

Beheermaatregelen die ten gunste komen van steenuil, egel, bunzing, hermelijn en wezel betreffen:

- Extensivering van (maai)beheer
- Ontwikkeling mantel-zoom vegetaties
- Extensieve beweiding door paarden/pony's
- Gefaseerd maaibeheer
- Sinus maaibeheer

10.1.4 Opstellen ecologische werkprotocol

Met betrekking tot de uitvoering van de werkzaamheden moet een ecologisch werkprotocol worden opgesteld, bijvoorbeeld om vast te leggen in welke periode van het jaar, welke werkzaamheden (m.b.t. nieuwbouw) zullen plaatsvinden. In het ecologische werkprotocol zijn verder de voorwaarden vanuit de ontheffing opgenomen. Het compensatieplan staat hier in principe los van, al is er natuurlijk wel overlap in de maatregelen.

10.2 Tijdens de werkzaamheden

10.2.1 Kwetsbare periode beschermde soorten

Nesten van kleine marterachtigen en egels zijn het meest kwetsbaar in de periode van 15 maart tot 1 september. In de periode van november t/m maart is de vaste rustplaats (winternest) van de egel ook kwetsbaar. In Tabel 1 worden de kwetsbare periodes weergegeven.

Er wordt bij de uitvoering rekening gehouden met de kwetsbare periodes van de egel, bunzing, hermelijn en wezel. Dit wordt vastgelegd in de planning van de aannemer en in het ecologisch werkprotocol.

Indien werkzaamheden binnen de kwetsbare voortplantingsperiode van egel, bunzing, hermelijn en wezel plaatsvinden worden de te verwijderen landschapselementen buiten de kwetsbare periode ongeschikt gemaakt.

Tabel 1. Overzicht kwetsbare periodes (in grijs gemarkeerd) van egel, bunzing, hermelijn en wezel.

Soort	Kwetsbare periode											
	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Egel												
Bunzing, hermelijn en wezel												

Kap van de houtwallen in Meander Noord

In Meander Noord wordt een deel van de houtwallen gekapt, wordt de onderbegroeiing verwijderd en wordt wilgenopslag met ondergroei verwijderd. Het meest robuuste deel van de houtwal blijft wel behouden. De kap en het opschonen van de onderbegroeiing staat gepland om deze winter (2022/2023) te worden uitgevoerd, zodat daarna het grondwerk kan worden gedaan om het terrein op hoogte te brengen en vervolgens de toegangswegen, riolering en nutsvoorzieningen aangelegd kunnen worden. Deze houtwallen zijn echter in potentie geschikt als winterverblijfplaats voor egel. Wachten met de werkzaamheden tot najaar/winter 2023/2024 levert een vertraging op van een jaar, waardoor de start van de woningbouw ook met een jaar vertraagd wordt. Dit is een zeer ongewenste situatie.

We stellen voor voorafgaand aan de kap en het verwijderen van het struweel een controle uit te voeren op overwinterende egels. Deze zal als volgt worden uitgevoerd:

1. In overleg met de gemeente wordt bepaald welke delen van de houtwal perse weg moeten voor de ontwikkeling.
2. Vervolgens wordt gekeken of daarin geschikte verblijfplaatsen van egels aanwezig zijn (takkenhopen en dicht struweel).
3. De potentiële verblijfplaatsen worden met behulp van een warmtebeeldcamera handmatig door een ecologisch deskundige gecontroleerd op overwinterende egels.
4. Als geen aanwijzingen zijn gevonden voor overwinterende egels worden takkenhopen zorgvuldig verwijderd en wordt struweel op een hoogte van 15 cm geklepeld/gesnoeid, waarbij niet over potentieel leefgebied heen gereden wordt. Er wordt altijd één kant op gewerkt, stapvoets gereden en in de richting van groen waarheen veilig gevlucht kan worden.
5. Daarna wordt opnieuw gecontroleerd of er overwinterende egels aanwezig zijn.
6. Als geen overwinterende egels worden aangetroffen kan de ecooloog het gebied vrijgeven.
7. In de situatie dat op enig moment blijkt dat wel overwinterende egels aanwezig zijn, dan worden deze dieren met rust gelaten en vinden ter plaatse geen werkzaamheden plaats. Tevens blijven verbindingzones behouden, zodat dieren die uit winterslaap komen zich veilig kunnen verplaatsen naar ander leefgebied.

10.2.2 Ecologische begeleiding en logboek

De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige. De deskundige zal een logboek bijhouden. Uit het logboek zal blijken hoe en waarom uitvoering is gegeven aan dit projectplan en de voorschriften uit de ontheffing. Ook wordt informatie verzameld over de uitvoering in relatie tot weersomstandigheden, wijze van ongeschikt maken en oplossingen bij onverwachte soorten of situaties.

10.2.3 Ongeschikt maken van verblijfplaatsen

Tijdens het maaien of verwijderen van de ruigtes/houtwallen/struweel wordt van binnen naar buiten gemaaid of (bij lijnvormige elementen zoals houtwallen), stapvoets en in één richting om dieren de kans te geven te vluchten. Daarbij wordt gewerkt in de richting waar voldoende dekking is voor dieren om naartoe te vluchten.

10.3 Monitoring

Monitoring wordt in het kader van deze werkzaamheden niet noodzakelijk geacht. De ontheffing biedt de provincie voldoende mogelijkheden om te controleren of de werkzaamheden en ontwikkelingen conform de voorwaarden en afspraken worden en zijn uitgevoerd.

Literatuur

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters J.C. Buys, 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Gemeente Hengelo (2021a). Stedenbouwkundige verkaveling, Dalmeden, Meander Noord, november 2021. Team Stedenbouw, Gemeente Hengelo.
- Gemeente Hengelo (2021b). Datum: 21-10-2021.
- Eelerwoude (2021). Quicksan Flora en Fauna. Meander Noord, Hengelo. Definitief versie 1. Datum: 23-11-2021. Projectnummer: 202642.
- Eelerwoude (2022a). Quicksan flora en fauna. Deelgebied “Kamers” in Dalmeden, Hengelo. Definitief versie 1. Datum: 08-03-2022. Projectnummer: 202821.
- Eelerwoude (2022b). Nader onderzoek fauna Dalmeden Hengelo, Locaties “Meander Noord” en “Kamers”. Definitief versie 2. Datum: 08-11-2022. Projectnummer: 202812.
- ESRI Nederland (2021). <https://www.esri.nl/nl-nl/home>
- ESRI Nederland (2022). <https://www.esri.nl/nl-nl/home>
- Kleunen, A. van, Foppen, R. & C. van Turnhout (2017). Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens de Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Medicalfacts (2021). Mentale gezondheid leidt onder spanningen op de woningmarkt. Redactie Medicalfacts/ Janine Budding 21 oktober 2021 - 08:06. Datum van raadplegen: 18-11-2022. <https://www.medicalfacts.nl/2021/10/21/mentale-gezondheid-lijdt-onder-spanningen-op-de-woningmarkt/>
- NDFF (2022). Datum van raadplegen: 17-11-2022. <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/>
- Parmentier, F. en Van Paassen, A. Steenuil onder de pannen. Maatregelencatalogus ter verbetering van het leefgebied van de steenuil. Landschapsbeheer Nederland. <https://www.steenuil.nl/userfiles/Handboek.pdf>
- Provincie Overijssel (2021). Brochure Soortenbescherming in Overijssel. Bunzing, egel, hermelijn en wezel. Versie: Februari 2021.
- RIVM (2015). Geur en gezondheid. GGD-richtlijn medische milieukunde. Onderdeel Veehouderij en geur in apart rapport. RIVM Rapport 2015-0106.
- SOVON (2022). Steenuil. Datum van raadplegen: 18-11-2022. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/7570/?language=dutch>
- Vogelbescherming (2022). Steenuil. Datum van raadplegen: 18-11-2022. <https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/steenuil>
- Wageningen University & Research (2019). Vogel- en Habitatrichtlijn-rapportage 2019. WOT Natuur & Milieu.
- Westra, S.A. en Kuiters, R.S.M. (2018). Beheerwijzer Landschappelijke Maatregelen voor kleine marterachtigen. Zoogdierverseniging. https://www.zoogdierverseniging.nl/sites/default/files/publications/20180305_BeheerwijzerKleineMarterachtigen_DEF.pdf
- Zoogdierverseniging (2019a). Verdwijnt de hermelijn uit Nederland. <https://www.zoogdierverseniging.nl/nieuws/2019/verdwijnt-de-hermelijn-uit-nederland>
- Zoogdierverseniging (2019b). Blad Telganger oktober 2019. Zoogdierverseniging, Nijmegen.
- Zoogdierverseniging (2020). Rode lijst zoogdieren 2020 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Rapport nr.: 2019.026.
- Zoogdierverseniging (2022a). Bunzing. Datum van raadplegen: 17-11-2022. <https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten/bunzing>

- Zoogdierverseniging (2022b). Hermelijn. Datum van raadplegen: 17-11-2022.
<https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten/hermelijn>
- Zoogdierverseniging (2022b). Wezel. Datum van raadplegen: 17-11-2022.
<https://www.zoogdierverseniging.nl/zoogdiersoorten/wezel>

Eelerwoude

Op weg naar 100% natuurinclusief

www.eelerwoude.nl